

Sygn. akt II CSK 31/08

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 maja 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Barbara Myszka (przewodniczący)

SSN Maria Grzelka

SSN Grzegorz Misiurek (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa Bankowego Funduszu Leasingowego w Ł.

przeciwko B. K. i Ł. K.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 28 maja 2008 r.,

skargi kasacyjnej pozwanych

od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 13 września 2007 r., sygn. akt I ACa (...),

oddala skargę kasacyjną i zasądza od pozwanych na rzecz powoda kwotę 3.600 (trzy tysiące sześćset) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy w Ł. wyrokiem z dnia 30 stycznia 2007 r. utrzymał w mocy wydany przez siebie nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, zobowiązujący pozwanych B. K. i Ł. K. do zapłaty na rzecz powoda Bankowego Funduszu Leasingowego w Ł. kwoty 303.884,26 zł z ustawowymi odsetkami i kosztami

postępowania. Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia faktyczne.

W dniu 20 października 2004 r. powód zawarł z pozwaną, prowadzącą Firmę Usług Transportowych „K.(...)” w Z. dwie umowy leasingowe. Integralną część tych umów stanowiły ogólne warunki umowy leasingu operacyjnego (o.w.u.l.). Przewidziano w nich, że z chwilą wydania przedmiotu leasingu ryzyko jego przypadkowej utraty i zniszczenia przechodzi na korzystającego (§ 2 ust. 2). Przez cały czas związania umowami leasingu korzystającego obciążał obowiązek ubezpieczenia – na własny koszt - przedmiotu leasingu do jego pełnej wartości rynkowej (§ 6a ust. 1 i § 6b ust. 1 o.w.l.). Spoczywał też na nim obowiązek naprawienia w pełnej wysokości szkody, jaką poniósł finansujący w związku z utratą przedmiotu leasingu, w razie odmowy przez zakład ubezpieczeń przyznania lub wypłaty odszkodowania albo dokonania jego wypłaty w niepełnej wysokości (§ 6 ust. 5 o.w.l.). Według § 6 ust. 8 o.w.l., odmowa przyznania lub wypłaty odszkodowania albo trwający spór prawny o jego przyznanie nie zwalniały korzystającego z obowiązku terminowej realizacji płatności wynikających z umów leasingu; kwoty niewypłaconych lub będących przedmiotem roszczeń wobec zakładu ubezpieczeń odszkodowań nie podlegały uwzględnieniu w rozliczeniu tych umów. Zgodnie z § 7 ust. 1 o.w.l., wygaśnięcie umów leasingu następowało m. in. w przypadku utraty ich przedmiotu. W takiej sytuacji finansującemu przysługiwało prawo żądania od korzystającego zapłaty nieuregulowanych rat leasingowych, a także naprawienia szkody wynikłej z utraty przedmiotu leasingu wraz z odsetkami za zwłokę (§ 7 ust. 2 o.w.l.). W przypadku uregulowania przez korzystającego całej należności w terminie czternastu dni od daty wskazanej przez finansującego w oświadczeniu o wygaśnięciu umowy, kwota należnego odszkodowania podlegała pomniejszeniu o korzyści wynikające z zapłaty przed umówionym terminem wszystkich przewidzianych w umowie opłat leasingowych (dyskonto), a także o korzyści wynikające z ubezpieczenia, pod warunkiem otrzymania odszkodowania od zakładu ubezpieczeń.

Na podstawie umów leasingu powód nabył ciągnik siodłowy „D.(...)” i naczepę chłodniczą „S.(...)” i przekazał je do używania pozwanej. Zawarł też z (...) Zakładem Ubezpieczeń S.A. umowę ubezpieczenia przedmiotów leasingu w zakresie OC, AC i NW. Ochroną ubezpieczeniową objęte zostały szkody wynikające z kradzieży pojazdów, z wyłączeniem szkód spowodowanych umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa przez właściciela albo osobę pozostającą z nim we wspólnym gospodarstwie domowym lub za którą właściciel ponosi odpowiedzialność albo inną osobę uprawnioną do

korzystania lub rozporządzania pojazdem albo osobę zawierająca umowę ubezpieczenia na rzecz właściciela. Należności wynikające z umów leasingu zostały zabezpieczone wekslami własnymi *in blanco* wystawionymi przez pozwaną, poręczonymi przez pozwanego.

Pomiędzy 1 a 5 kwietnia 2005 r. przedmioty leasingu zostały skradzione przez K. M. i T. R., działających wspólnie i w porozumieniu. Ubezpieczyciel odmówił wypłaty odszkodowania powołując się na wyłączenie swojej odpowiedzialności z uwagi na fakt wyrządzenia szkody przez pracownika pozwanej (T. R.). Ostatecznie, na skutek starań powoda, w drodze wyjątku zrekompensował częściowo szkodę wypłacając – po potrąceniu czwartej raty składek - 102.127 zł za utratę naczepy i 115.853 zł za utratę ciągnika. Powód zaliczył te wypłaty na poczet należności z tytułu niezapłaconych opłat leasingowych, po czym wystawił dwie noty obciążeniowe na kwoty 181.874,04 i 119.143,06 zł i zawiadomił pozwaną o uzupełnieniu weksli na sumę 304.384,26 zł obejmującą należności z obu umów leasingu. Weksle nie zostały wykupione przez wystawcę w terminie płatności, o czym powód poinformował poręczyciela wekslowego i wzywał go do zapłaty.

Oceniając tak ustalony stan faktyczny Sąd Okręgowy uznał, że powództwo – w świetle art. 709⁵ § 1 i 3 k.c. - zasługuje na uwzględnienie. Utrata przedmiotów leasingu, po ich wydaniu korzystającemu, wskutek okoliczności, za które finansujący nie ponosi odpowiedzialności spowodowała wygaśnięcie umów leasingowych i zrodziła po stronie korzystającego obowiązek natychmiastowej zapłaty przewidzianych w umowie a niezapłaconych rat, pomniejszonych o korzyści uzyskane przez finansującego wskutek ich zapłaty przed umówionym terminem i wygaśnięcia umowy leasingu oraz z tytułu ubezpieczenia rzeczy, a także naprawienia szkody. Powód wyliczył należne mu od pozwanej opłaty uwzględniając treść przytoczonych unormowań i zgodnych z nimi postanowień o.w.l.

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 13 września 2007 r. oddalił apelację pozwanych od wyroku Sądu Okręgowego i orzekł o kosztach procesu, aprobując przyjęte za podstawę tego orzeczenia ustalenia faktyczne i ich ocenę prawną. Sąd Apelacyjny podkreślił, że skoro w umowach leasingu przewidziany został wariant ubezpieczenia przedmiotów leasingu bezpośrednio przez finansującego (§ 6a o.w.l.) i taki właśnie wariant został wybrany, to bezzasadne są twierdzenia skarżących, iż umowa ubezpieczenia została zawarta sprzecznie z postanowieniami umów leasingowych, a w konsekwencji, że takie działanie powoda zniweczyło jego

uprawnienie do żądania zapłaty przewidzianych w umowie a niezapłaconych opłat leasingowych.

W skardze kasacyjnej pozwani wnieśli o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Jako podstawy skargi wskazali:

- naruszenie prawa materialnego, tj. art. 709⁵ k.c. przez jego błędną wykładnię polegającą na przyznaniu tym przepisom charakteru imperatywnego z pominięciem celu umowy leasingu, gdyż w ścisłym związku z obowiązkiem ponoszenia niebezpieczeństwa utraty lub uszkodzenia rzeczy pozostaje uzgodniony obowiązek ubezpieczenia przez korzystającego na własny koszt lecz na rzecz finansującego niebezpieczeństwa zajścia wyżej wskazanych zdarzeń – wobec czego automatyzm w interpretowaniu tego przepisu prowadziłby do wniosku, że umowa taka pozbawiona jest sensu prawnego i ekonomicznego;
- nierozpoznanie co do istoty sprawy, tj. nierozstrzygnięcie o istocie roszczenia będącego przedmiotem powództwa poprzez pominięcie istotnej sprzeczności znajdującej się w podstawie żądania pozwu, polegającej na tym, że z ogólnych warunków umowy leasingu wynika, iż umowa ubezpieczenia przedmiotu leasingu zawarta została pomiędzy (...) Zakładem Ubezpieczeń a leasingobiorcą, podczas gdy z certyfikatu ubezpieczenia wynika, iż umowa ubezpieczenia zawarta została z leasingodawcą, co ma istotne znaczenie co do rozstrzygnięcia w przedmiocie podstawy powództwa – w myśl § 6 ust. 2 ogólnych warunków leasingu, gdyż, zdaniem skarżących, mając powyższą podstawę kasacyjną na względzie, powództwo niniejsze jest przedwczesne.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powód wniósł o jej oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest bezzasadna.

Zgodnie z art. 398³ § 1 i 2 k.p.c. skargę kasacyjną można oprzeć jedynie na dwóch podstawach, tj. naruszeniu prawa materialnego przez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie oraz naruszeniu przepisów postępowania, jeżeli uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Prawidłowe przytoczenie każdej z tych podstaw wymaga nie tylko wskazania konkretnych przepisów, które – według skarżącego - zostały naruszone, ale także wykazania że naruszenia te pozostają w bezpośrednim związku przyczynowym z wynikiem sprawy. Podniesione przez

skarżących „nierozpoznanie istoty sprawy” nie jest zatem przytoczeniem ustawowej podstawy skargi kasacyjnej. Tak ujęta podstawa nie poddaje się kontroli kasacyjnej.

Wskazany przez skarżących w ramach pierwszej podstawy kasacyjnej jako naruszony art. 709⁵ k.c. składa się z trzech paragrafów. Skarżący winni więc, zgodnie z przytoczonymi wyżej regułami, dokładnie określić, które z zawartych w nich przepisów zostały wyłożone wadliwie przez Sąd drugiej instancji. Podniesienie zarzutu błędnej ich interpretacji z punktu widzenia celu umowy leasingu wymagało też – czego skarżący nie uczynili - wskazania, jako naruszonego, art. 709¹ k.c., określającego istotne elementy treści tego stosunku prawnego.

Ze sposobu ujęcia przez skarżących zarzutu naruszenia art. 709⁵ k.c. i przytoczonej w jego uzasadnieniu argumentacji wynika niewątpliwie, że – w ich ocenie – Sąd Apelacyjny interpretując § 1 i 3 wymienionego artykułu nie dostrzegł związku między ryzykiem przypadkowej utraty lub uszkodzenia przedmiotu leasingu obciążającym korzystającego a zakresem jego odpowiedzialności w razie wygaśnięcia umowy leasingu wskutek zaistnienia wymienionych zdarzeń objętych umową ubezpieczenia, zawartą z ubezpieczycielem przez korzystającego na koszt własny lecz na rzecz finansującego. Odnosząc się do tak skonstruowanego zarzutu stwierdzić należy, że sformułowany on został w oderwaniu od ustaleń faktycznych przyjętych za podstawę zaskarżonego wyroku. Z ustaleń tych bowiem wynika jednoznacznie, że umowę ubezpieczenia przedmiotów obu umów leasingowych zawarł z ubezpieczycielem powód, zgodnie z jednym z wariantów przewidzianych w tych umowach. Już w świetle tego tylko spostrzeżenia podniesiony przez skarżących zarzut trzeba uznać za chybiony. Zauważyć jednak należy, że nie mógłby on odnieść zamierzonego skutku także w przypadku, gdyby – jak chcą tego skarżący – umowa ubezpieczenia zawarta została przez korzystającego.

Umowa leasingu – jak trafnie podkreślił to Sąd Apelacyjny – rodzi po stronie korzystającego uprawnienie do używania rzeczy jak też ewentualnego pobierania z niej pożytków przez czas oznaczony (art. 709¹ k.c.). Ze względu na kredytowy charakter świadczenia finansującego odpowiedzialność korzystającego z tytułu ryzyka utraty rzeczy powiązana została z chwilą, kiedy została mu ona wydana. Wbrew odmiennemu zapatrywaniu skarżących, przepis art. 709⁵ § 1 k.c. przewidujący takie rozwiązanie ma charakter imperatywny. Wprawdzie w razie wygaśnięcia stosunku leasingu w sytuacji określonej powyższym unormowaniem strony mogą wprowadzić pewne modyfikacje sposobu rozliczenia pozostałych nieuregulowanych rat leasingowych w stosunku do

przewidzianego w art. 709⁵ § 3 k.c. (ustalając np., że korzystający będzie uiszczał niektóre lub wszystkie raty leasingowe w uzgodnionych terminach), jednakże finansujący, żądając natychmiastowej zapłaty reszty wynagrodzenia, musi pomniejszyć je o korzyści wskazane w powołanym przepisie. Przepisy § 1 i 3 art. 709⁵ k.c. zostały zinterpretowane przez Sąd Apelacyjny prawidłowo w ten właśnie sposób. Zarzut dokonania ich błędnej wykładni nie znajduje żadnego usprawiedliwienia.

Strony umów leasingowych nie wprowadziły do ich treści odmiennych - niż określone w § 3 art. 709⁵ k.c. - zasad rozliczenia niezapłaconych rat leasingowych. Wprost przeciwnie, odwołały się do rozwiązania przyjętego w tym przepisie, włączając do treści tych umów postanowienia ogólnych warunków umów leasingu wzorowane na regulacji ustawowej. Przewidziały też dwuwariantowy sposób ubezpieczania przedmiotu umów leasingowych, w tym możliwość zawarcia umowy ubezpieczenia przez finansującego. Zarzut skarżących, że zostali oni pozbawieni wpływu na wybór ubezpieczyciela oraz treść zawartej z nim umowy ubezpieczenia trzeba więc ocenić jako dowolny.

Kwestia należytego wykonania przez finansującego obowiązków wynikających z umowy ubezpieczenia przedmiotu leasingu pozostaje poza zakresem wykładni art. 709⁵ § 3 k.c. Nie może ona zatem być przedmiotem rozważań w ramach podniesionego przez skarżących zarzutu wadliwej interpretacji tego przepisu.

Z tych też względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. orzekł, jak w sentencji.